

ռանց երբեք թերահալու իր եկեղեցականի ծանր պարտականութեանց մէջ՝ Գլխավորի զպրոցի աշտօրուան ուսումնասիրողը, կարելի է ասել առանց չափազանցութեան, աւելի իրաւունք ունի քան որեւէ ուրիշը, համարուիլ նոյն զպրոցի հայրենաշուէն ու գուէ նորա շուրջը գեղեցիկ սրբակրօն վանականներէ հեռուոր աւանդապահը ո՛չ միայն իր գիտական պատրաստութեամբ, այլ և կրօնաւորի անաղարտ վարքով: Վարդապետ կոչեմ ոչ զայն, ասում է Գլխավորի իմաստութիւնը, որ բազում բան ի բերան

առնու, այլ որ մաքուր վարս ստացեալ ունի»: Այս կրկնակի նկատումով «Թարգմանչաց» — Դուրեանն մրցանակը աւելի արւածանաւոր թեկնածու չէ կարող ունենալ քան ներկայացուցած աշխատութեան հեղինակ Գարիգին Արքեպիսկոպոսը, հայ եկեղեցու և գիտութեան անկուռ սպասաւորը:

Սոսքս երկարացաւ թէ և երկարաբաւ նութիւն պէտք չէր, թո՛ղ ներող լինի Ձերդ Սրբազնութիւնը և ընդունէ յարգալիք ողջոյներիս հետ բարեկամութեանս և պատրաստակամութեանս հաւատարմը:

Օրհնութիւնդ հայցող և միշտ անձնուէր

18 յուլիսի 1936

Բերիւսէլ

Ն. ԱՂՈՆՑ

ՆՈՐԱԳԻՏԻՏ ՀԱՅԵՐԷՆ ՄԻ ԿԱՐԵՒՈՐ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՆԲԵՐԴԻ ՄԷՋ

Հայաստանի գիտական ինստիտուտը 1922 թուին մի փոքրիկ, ուսումնասիրական արշաւ կազմեց զէպի Անբերդ գետակի հովիտը, Արազածի հարաւային լանջերին, որ արժանի է խորին ուշադրութեան իւր հնութիւններով (*):

Գրանցից մէկն է Անբերդ կամ ներկայ, ժողովրդական արտասանութեամբ Համբերդ ամրոցը, որի անունով և գետակն է կոչւում, լեռան լանջերին, միջին բարձրութեան վերայ, Բիւրական պատմական գիւղից բարձր: Այդ տեղ ահներեւ կերպով երեք շրջանի շինարարութեան մնացորդներ կան, նախաքրիստոնէական — Ուրարական, Բագրատունեաց և Զաքարեան շրջանների: Ուրարական է պարսպի մի մասը, բայց արդէն տաշուած, ուրեմն և յետագայ դարերի գործ, մօտաւորապէս 15-20 դարի նախ քան Գրիստոս: [Պարզ են և ծանախելի նաև Զաքարեան շրջանի նրանց կողմնակալ Վաղուտեանների շինարարութիւնները, պարսպի գէպի գետը խոնարհող մասերով

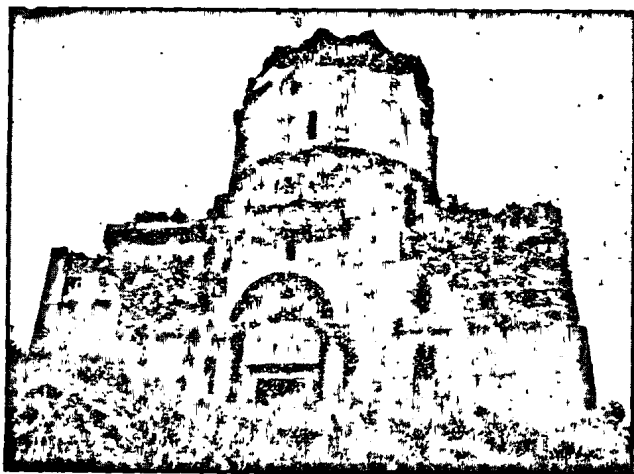
(Պատկ. 1) և յատկապէս հիւսիսային դարաստով: Բազմաթիւ մատենագրական և արձանագրական աղբիւրներից գիտենք, որ Անբերդը նուաճել է Զաքարիա Մեծ որ յանձնել Վաղուտեանների նախահօրը ժառանգական իրաւունքով (*): Բերդի կեդրոնում եղած եկեղեցու (Պատկ. 3) մի արձանագրութիւն էլ հաստատում է այդ իրողութիւնը: Կենց Վաղուտեաններից մէկը Քուրդ Անբերդեցի, որ ասել է, թէ մի ժամանակ ծառայել է նաև բերդը իրրեւ իշխանութեան կեդրոն (**):

Բայց անորոշ էր բերդի արեւմտեան կողմն ընկած գլեպիկ (Պատկ. 2 և 1. աշտարակներէ մասը) և եկեղեցու (Պատկ. 3) ծաղման խնդիրը: Թորամանեանը կարծում էր զղեպիկ ժԱ. դարի, իսկ եկեղեցին ժԻ-ի գործ է, իսկ մենք համոզուած էինք, որ ժԱ. դարուց ուշ չէ, ի նկատի առնելով յատկապէս գմբէթի կազմութիւնը: Բարեբախտաբար խնդիրը պարզեց եկեղեցու հիւսիսային դրան ճակատաքարի արձանագրութիւնը, ներսից, որ բանասիրութեան

(*) Արշալին մասնակից էին Սենքերիմ տ. Յալոբան, Երուսեղ տ. Մինասեան, Տարտարապետ Թորամանեան և տողերիս զորդ իրրեւ անդամներ, իսկ նկարիչ Տարապրսեղ որպէս աշխատակից:

(*) Տես մեր Խաղաղականը եւայն եր. 8-9, 16:

(**) Այս մասին տես Ալիշանի Այրարատը, համապատասխան մասում:

պատկեր 2 եւ 3

չոր լուսամուտներով, որ տեղից հրաշալի տեսարան է բացւում նայողի առջ զէպի Բիւրական, Փարպի, Աշտարակ և Օշական գիւղերը, մինչև հեռաւոր Երեւանն ու նո-
րա շրջակայքը:

Հսում ենք, որ յայտնի հայ գիտնա-
նիւ Եորժ

Կան Յովսէփ Օրբէլին, հանգուցեալ Մառի աշակերտն ու երկարամեայ գործակիցը Ա-
նիի պեղումների ժամանակ, Հայաստանի
կառավարութեան օժանդակութեամբ եւ
թոյլտուութեամբ պեղումներ պիտի կա-
տարի այնտեղ:

ԳԱՐԵԳԻՆ ԱՐՔԵՊՍ.